

ZEMPLENI MÚZEUM

2016. ÉVI BESZÁMOLÓ JELENTÉS

Készítette:

Fazekas Lászlóné

igazgató

2017. január 9.

Tartalom

I.	Bevezetés.....	2
II.	Helyzetelemzés.....	3
1.	Tárgyi feltételek	3
	□ A Zempléni Múzeum műszaki állapota.....	3
	□ A Szerencsi Cukormúzeum műszaki állapota	4
	□ A Zempléni Múzeum műszaki felszereltsége.....	5
	□ A Szerencsi Cukormúzeum műszaki felszereltsége	5
2.	Személyi feltételek	5
	□ A Zempléni Múzeum személyzeti helyzete.....	5
	□ A Szerencsi Cukormúzeum személyzeti helyzete	6
III.	Szakmai tevékenység	6
1.	Gyűjteményi munka	6
	□ Gyűjteménygyarapítás	6
	□ Gyűjteményrendezés	7
	□ Nyilvántartás.....	7
	□ Adattári munka	7
	□ Könyvtári munka	8
	□ Műtárgyvédelem.....	8
2.	Tudományos tevékenység	8
	□ Kutatószolgálat	9
3.	Közművelődési és közönségkapcsolati tevékenység	10
	□ Kiállítások.....	10
	□ Látogatók száma	13
	□ Rendezvények.....	14
	□ Médiakapcsolatok	15
4.	Szakmai és társadalmi kapcsolatok	21
IV.	Gazdálkodás, pályázatok	22

I. Bevezetés

Az Országgyűlés 2012. október 8-án elfogadta a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény módosítását előirányzó 2012. évi CLII. törvényt, amely alapján az állami fenntartású megyei múzeumi szervezetek megszűntek, tagintézményeik a területileg illetékes települési önkormányzatok fenntartásába kerültek át.

2013. január 1-jétől a Zempléni Múzeum fenntartása is Szerencs Város Önkormányzatának feladata lett. Ekkortól a város mindkét muzeális típusú intézménye egy szakmai irányítás alá került, a Szerencsi Cukormúzeum a Zempléni Múzeum tagintézményeként működik.

2015. különleges év volt a Zempléni Múzeum történetében, ahogy a beszámolóban fogalmaztunk, a lehetőségek éve. A 2016. viszont a csendesebb volt, az előző esztendő munkájának szerves folytatásaként befejeztük a nagy projekteket, elvégeztük az utólagos adminisztrációs munkákat, az elszámolásokat. A tavasz folyamán elkészült egy régen várt kiállítás, amely Szerencs és környékének régészeti hagyatékát tárja a látogatók elé. A nyár folyamán egy új elem jelent meg a múzeum tevékenységében: az Erzsébet-program támogatásával egy hétig táboroztattunk általános iskolás gyermekeket. Az ősz folyamán elkezdtek a járasszékhely múzeumok számára nyújtott szakmai támogatás felhasználását, amelyet az EMMI által kiírt pályázaton nyertünk el. Múzeumpedagógiai programok és tanfolyamok, tudományos és ismeretterjesztő előadások és sok más egyéb program valósul meg e program keretében, amelynek folytatása még a 2017-es esztendőre is áthúzódik.

Összességében elmondható, hogy 2016-ban egy kevésbé látványos, de sikeres szakmai évet zártunk. Befejeztük az előző esztendő nagy projektjeit, és az akkor megteremtett lehetőségek széles körű kiaknázásával folytattuk a múzeum tevékenységét.

II. Helyzetelemezés

1. Tárgyi feltételek

- **A Zempléni Múzeum műszaki állapota**

A Zempléni Múzeum 1991 óta a Rákóczi-vár keleti szárnyának első emeleti és tetőtéri szintjén működik. 2013-ig a múzeum a vár alapterületéből 733 m²-nyi részt foglalt el, és 100 m²-es vizes blokkot a könyvtárral közösen használt. Az első emeleti részen 7 kiállító terem és 3 szolgálati helyiség van 333 m² területen, a tetőtérben 1 iroda, 2 gyűjteményi szoba, 3 raktár és egy foglalkoztató terem található a 400 m²-es részben.

A helyiségek műszaki állapota megfelelő, a kiállító termeket folyamatosan karbantartjuk. A képeslapos kiállítás helyiségeit (3 nagy terem) 2011-ben teljesen felújítottuk műszakilag: az elektromos hálózat és a padlóburkolat cseréje is megtörtént, valamint a szükséges biztonságtechnikai fejlesztést is elvégeztettük, a termekbe kamerarendszert szereltettünk fel.

A tetőtérben régebben a legnagyobb problémát a tető állapota jelentette, mert hosszú éveken át beáztak az ott található helyiségek. Ez a vár 2010-es felújításakor megszűnt, ugyanakkor gondot jelent a nyári hónapokban, hogy a helyiségekben túl meleg van. Ez elsősorban műtárgyvédelmi szempontból aggályos, hiszen a legtöbb szobában műtárgyakat is őrzünk. A múzeumi raktárak is a tetőtérben vannak, és csak egy csigalépcsőn át közelíthetőek meg. Erre a problémára és a mozgáskorlátozottak múzeumba való bejutásának könnyítésére a lift cseréje jelentené a megoldást. 2015-ben a tetőtéri dolgozószobák közül hármat légkondicionáló eszközzel láttunk el. A lift cseréjére még továbbra is keressük a megoldást.

A legnagyobb műszaki gondot az épület fűtése jelenti. Bár az általunk használt rész többségében csak temperáló fűtés van, és a napi ütemezés sem a múzeum igényeihez alkalmazkodik (délután és este van emeltebb hőmérséklet), ez mégis jelentős összeggel terheli az intézmény költségvetését. Megítélésünk szerint a vár fűtésrendszerének átalakítása az energiatakarékosság és a költségcsökkentés érdekében indokolt lenne. Az ígért kormányzati támogatással megvalósuló „várprogram” keretében a műszaki felújítás hangsúlyos pontjának kell lennie a fűtésrendszer korszerűsítésének.

A 2015. év végi TIOP pályázatunk keretében egy régóta tervezett, és nagyon szükségzerű fejlesztést megvalósítottunk meg: a toronyszoba teljes műszaki felújítását. A faburkolatok és a falak festése mellett sor került a fűtőtestek cseréjére és a parketta felújítására is. A pályázat által a múzeumpedagógiai foglalkoztató terem festése is megtörtént. 2016-ra áthúzódóan befejeztük a toronyszoba műszaki felújítását, ott helyeztük el a múzeum könyvgyűjteményét.

- **A Szerencsi Cukormúzeum műszaki állapota**

A múzeumnak helyet adó épület lehetőségeit tekintve kiválóan alkalmas egy szép gyártörténeti kiállítás céljára. Az épületet 1989-ben a gyári dolgozók önkéntes munkával alakították át, de azóta karbantartási, felújítási munkákat nem végeztek.

Pozitívként értékelhető, hogy a kiállító terei megfelelő nagyságúak, és a látogatók fogadására, a múzeumpedagógiai foglalkozások megtartására is van elegendő hely. Az épülettel kapcsolatosan azonban nagyon sok műszaki probléma van. Ezek egy része abból fakad, hogy amíg a gyár fenntartásában működött az intézmény, a közműellátottságot, a fűtést is a gyár felől kapta. A bontás során a vezetérendszer nagy károkat szenvedett, nagyon rossz állapotú. Jelenleg az épület fűtés nélkül van, mert az elavult, a működésképtelen elavult villanykályhákat eltávolítottuk.

Súlyos gondot okozott, hogy a tető lemezanyaga elérett, több helyen beázott. A falak nedvesek, salétromosak voltak, amely főként földszinti részen jelentett nagy gondot.

2015-ben sor került a tető lemezburkolatának és a csatornák cseréjére, valamint a falak utólagos vízszigetelésére. Ezzel a két legégetőbb műszaki probléma ugyan megoldódott. A munkálatok 2016-ban folytatódtak, megtörtént az alsó szinten a falak vakolása, és sor került az épület csapadékvíz-elvezető rendszerének kiépítésére is. A munkálatok során azonban újabb műszaki problémák merültek fel, amelyek megoldására nem állt rendelkezésre anyagi forrás. Az épület műszaki felújítását 2017. évben uniós pályázati forrás bevonásával fejezzük be.

- **A Zempléni Múzeum műszaki felszereltsége**

A Zempléni Múzeumban a munkavégzéshez eszközök a nagy igénybevétel miatt elhasználódtak, a tárhelyek megteltek. 2015. év végén a TIOP-pályázat keretében új informatikai eszközök beszerzésére került sor: szerver, 12 munkaállomás, 10 db notebook, projektor, színes fénymásoló gép ebből a keretből, 12 db tablet a TÁMOP-pályázat által került az intézménybe.

Javításokat végeztettünk az elektromos rendszeren, de a túlterheltsége miatti üzemzavarokat csak a vár teljes műszaki felújításának során lehetséges majd megoldani.

Az intézmény műszaki ellátottsága kiváló.

- **A Szerencsi Cukormúzeum műszaki felszereltsége**

A TIOP-pályázatból beszerzett bútorzat, és a műszaki eszközök egy része a felújítás után a Cukormúzeumba kerül, így a tagintézmény műszaki ellátottsága is jelentősen javul.

2. Személyi feltételek

- **A Zempléni Múzeum személyzeti helyzete**

2016. évben 8 főállású alkalmazott dolgozott az intézményben a következő munkakörökben:

1 fő igazgató – muzeológus

1 fő – igazgató-helyettes, gyűjteményfelelős, aki 2016. július 1-től nyugállományba vonult.

1 fő – muzeológus, aki 2016. szeptember 1-től a Megyei Levéltár alkalmazottja lett.

1 fő – múzeumpedagógus - rendezvényszervező

1 fő – múzeumpedagógus-gazdasági alkalmazott

1 fő – pénztáros-teremőr

1 fő – teremőr

1 fő – takarító

A nyugdíjba vonult kolléganő és a muzeológus munkakörének betöltését 2017. január 1-től oldottuk meg, 1 fő történész-muzeológus, és 1 fő múzeumi informatikus került alkalmazásra. A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény alapján minden múzeum köteles műtárgyvédelmi és közművelődési szakembert is foglalkoztatni. Az utóbbi kötelezettséget a múzeumpedagógus alkalmazásával teljesítettük, de a műtárgyvédelmi szakember pótlását csak a Herman Ottó Múzeummal való külső szerződéssel tudtuk megoldani.

- **A Szerencsi Cukormúzeum személyzeti helyzete**

Mivel 2016-ban a műszaki felújítások idején a korábban a Cukormúzeumban foglalkoztatottak a Zempléni Múzeumban láttak el feladatokat.

III. Szakmai tevékenység

1. Gyűjteményi munka

- **Gyűjteménygyarapítás**

Gyűjteményfejlesztési koncepciónk kiemeli, hogy célszerű nemcsak adományozás, hanem egyedi darabok vagy hagyatékok megvétele által is gyarapítani a gyűjteményeket, hiszen így kvalitásos, kiállítható darabok kerülnek a múzeumba.

Az országos gyűjtőterülettel rendelkező képeslevelezőlap-gyűjteményt tovább gyarapítottuk, a kollekció nagysága 2016-ban 5740 darabbal nőtt. Ebben az esztendőben is vásároltunk képes levelezőlapokat, hogy a minőségi gyarapodás is jellemzője legyen a kollekció bővülésének. Az év végén megvásároltuk Darvas László festménygyűjteményének 20 darabját.

- **Gyűjteményrendezés**

A közmunkaprogram segítségével nagy arányú gyűjteményrendezési munkákat tudtunk elvégezni. A képeslapgyűjteményben folytattuk az anyag egyedi sorszámmal való ellátását és a digitális feldolgozást: a szkennelést és az adatbázis-készítést. Rögzítettük a Szerencsi Hírek c. helyi lap papír alapanyagú fotóit. Folytattuk az újságban megjelent cikkek feldolgozását is. Az ex libris gyűjteményben szakmai adatfelviteli munkát végeztünk.

A tárgyi gyűjtemény revízióját folytattuk. Tárgyfotók készítésével és a tárgyak tisztításával javítottunk a raktározási helyzeten.

- **Nyilvántartás**

A Zempléni Múzeumban a nyilvántartás naprakész. Az adattári, a könyvtári és a tárgyi gyűjtemény leltárkönyvi adatainak számítógépes feldolgozása befejeződött. Gyűjteményfejlesztési koncepciónk fontos része, hogy a korábban szekrénykataszteri nyilvántartású anyagaink (képeslapgyűjtemény, ex libris gyűjtemény) egyedi nyilvántartásúvá váljanak. Ez a magas példányszám miatt számítógépes feldolgozással, és a digitalizálással egybe kötve lehetséges. A képeslap gyűjteményből 2016. év során egyedi nyilvántartásúvá tettünk további 125 000 lapot.

A könyvgyűjtemény anyagának teljes feldolgozása is megtörtént.

- **Adattári munka**

Az adattár 12 tétellel gyarapodott. E gyűjteményi egységből 48 tétel digitális archiválásra került.

A Cukormúzeumból áthozott adattári anyag feldolgozása folytatódott.

- **Könyvtári munka**

A múzeum könyvtára nem nyilvános, inkább gyűjtemény jellegű, de kutatókat fogad. 2016-ban a könyvtár 125 tétellel gyarapodott adományozás és cserepéldányok által, illetve oly módon, hogy a képeslapok felhasználásának egyik feltétele, hogy a megjelenő kiadványból legalább egy példányt a kiadó átadjon a múzeum könyvtára számára.

- **Műtárgyvédelem**

Az intézményben még nem dolgozik műtárgyvédelmi szakember, de külső segítséggel végeztünk ilyen jellegű tevékenységet. A tárgyi gyűjteményben Szentesi Edina megyei műtárgyvédelmi referens iránymutatása alapján elvégeztük a tárgyak tisztítását, és a raktár takarításával és átrendezésével biztonságosabb tárolási körülményeket alakítottunk ki.

A Cukormúzeumban a falakról eltávolítottuk a penészes, nedves vakolatot. Megtörtént a tetőlemezek cseréje, és a falak utólagos vízszigetelése lemezbeütéses technológiával. A bejárat előtt eltávolították a burkolatot és a betont, a csapadékvíz kivezető rendszerének kiépítése megtörtént. Mindezek jelentősen befolyásolják majd a megfelelő műtárgyi környezet kialakítását is.

2. Tudományos tevékenység

A Zempléni Múzeumban dolgozó munkatársak elsődleges feladata Szerencs helytörténetének kutatása. Ezen kívül a történész-muzeológus két nagy témakörrel foglalkozik: a képes levelezőlap kultúrtörténetével és Zemplén vármegye társadalomtörténetével.

2016-ban Fazekas Lászlóné elkészítette a múzeum régészeti kiállításának forgatókönyvét, valamint megírta Fejezetek a képeslap történetéből – Az „átvilágítós” képeslapok című tanulmányát a múzeumban tervezett sorozat számára.

Orosz Zoltánné helytörténeti témájú cikkeket írt a Szerencsi Hírek közéleti lapban.

Turbucz Péter a következő publikációkat készítette el:

Szerkesztett/sajtó alá rendezett könyv:

Joó Tibor: *Mátyás és birodalma*. Attraktor Kiadó, Máriabesnyő 2016.

Farkass Jenő: *Ostromnapló*. Attraktor Kiadó, Máriabesnyő 2016.

Könyvfejezet:

Az Országos Hadsegélyező Bizottság szerepe a honi propagandában 1914-15-ben, különös tekintettel a bizottság által rendezett előadásokra. In: *Z. Karvalics László (szerk.): Az első világháború információtörténetéhez*. Gondolat – INFONIA – Óbudai Egyetem Digitális Kultúra és Humán Technológia Tudásközpontja, Budapest 2016.

Naplók Budapest védelméről In: *Farkass Jenő. Ostromnapló*. Attraktor Kiadó, Máriabesnyő 2016.

Folyóiratban megjelenő tanulmány:

Gondolattörödékek fejezetek mentén ; Zóka Péter: Alexander Bernát és a „nemzeti filozófia”. *Létünk*, 2015/4.

- **Kutatószolgálat**

A Zempléni Múzeum rendszeresen fogad a képeslapgyűjtemény felhasználása iránt érdeklődőket, és az internet segítségével is segíti kutatók munkáját. A Zempléni Múzeum 8, levelezés által 64 kutatónak segítette a tevékenységét. A képeslapok kiadványokba való felhasználásának díjából az intézménynek bevétele keletkezik, amelynek összege 2016-ban 217 500 Ft.

3. Közművelődési és közönségkapcsolati tevékenység

- **Kiállítások**

A Zempléni Múzeum állandó kiállításai:

- A képeslap világa (megnyílt: 2012. június 15.)
- Fery Antal ex librisei (megnyílt: 1993., felújítva: 2002)
- Rákóczi Zsigmond és kora (megnyílt: 1994., felújítva 2004.)

Időszaki kiállítások:

- A szerencsi csoki (Emlékek a szerencsi csokoládégyártás történetéből) (megnyílt: 2009. augusztus 23, új helyszínen felújítva 2016. májusában)
- „Egyszer volt, hol nem volt” – Mesélnek a tárgyak (Szerencs és környékének régészeti emlékei) című a kiállítás (megnyílt: 2016. május 19-én)

A Zempléni Múzeum
sok szeretettel meghívja Önt és kedves családját az
„Egyszer volt, hol nem volt...” - Mesélnek a tárgyak
(Szerencs és környékének régészeti emlékei)
című időszaki kiállítás megnyitójára, amelyet
2016. május 19-én (csütörtökön) 15.00-tól tartunk
a Zempléni Múzeumban.
(Szerencs, Rákóczi-vár, Huszárvár u. 11.)

Az „Egyszer volt, hol nem volt” – Mesélnek a tárgyak (Szerencs és környékének régészeti emlékei) című kiállítás első részében a régészeti kutatások módszertanával ismerkedhetünk meg. Mivel a kiállítás fő célcsoportját az iskolás korúak alkotják, így az ő „nyelvükre lefordítva”, egyszerűen, érthetően megfogalmazva nyújtunk ismereteket e témáról. A táblák grafikai tervezésében is az játszott a fő szerepet, hogy gyermekek számára vonzó legyen a látvány, és könnyen feldolgozhatóak legyenek az ismeretek. A terem négy falán tematikus rendben elhelyezett, nagy méretű nyomtatott táblákat helyeztünk el, melyeken egy rajzolt kislány és egy kisfiú narrátorként közvetíti az információkat. Az interaktivitás érdekében mind az egyéni, mind a csoportos látogatók különböző feladatokat oldhatnak meg. A foglalkozásokat munkafüzet segíti.

A kiállításrész legnépszerűbb eleme az a régészeti láda, amellyel egy ásatási helyszínt szimulálunk. Ez fontos a múzeumpedagógiai foglalkozások szempontjából is, de azon gyermekek is szívesen vettek részt a „kincskeresésben”, akik egyénileg vagy családdal látogatták meg a múzeumot. (Még egyfajta „gyermekmegőrzőként” is kiválóan funkcionált, mert amíg a szülők végignézték a kiállításokat, a kisebbek örömmel játszottak itt, a régi tárgyak keresve.)

A kiállítás második tematikus egysége Szerencs és környékének régészeti emlékeit mutatja be.

A tárlat ezen része időrendben végigköveti az egyes régészeti korszakokat, megmutatja, hogy milyen gazdag az a leletanyag, amely a térségünkhöz kötődik. Az iskolás korúak számára úgy tettük könnyebbé ezen rész befogadását, hogy rendhagyó módon az egyes korszakokat nem egy általános ismertető szöveg, hanem egy fiktív történet, egy mese és egy ezt illusztráló rajz mutatja be. Ezáltal a tárgyak kontextusba kerültek. A régészeti lelet nem csupán a múzeumi tárlóban található régiség, hanem a tárgyak megelevenednek, használatuk értelmezhetővé, felfedezésük izgalmassá válik a gyermekek számára is.

Országos Csokoládéfesztivál

A Zempléni Múzeum a kezdetektől részt vesz a csokoládéfesztiválok programjában, a szerencsi csokoládégyártás történetét bemutató kiállításunkat 2009-ben nyitottuk. 2016-ban egy másik helyiségben mutattuk be, felfrissítettük és újabb elemekkel egészítettük ki a kiállítást.

A fesztivál ideje alatt meghosszabbított nyitva tartással működtünk, közmunkaprogramos munkatársaink is aktívan részt vettek a rendezvény lebonyolításában.

Egyházi és nemzeti ünnepek

Az alkalomnak megfelelő, a múzeum képeslap kollekciójából rendezett „minigaléria” fogadja a látogatókat a recepción, illetve a múzeum bejáratánál.

- **Médiakapcsolatok**

A Zempléni Múzeum kiváló kapcsolatot ápol a helyi és az országos sajtóval, munkatársunknak állandó helytörténeti rovata van a Szerencsi Hírekben.

2016-ban Hazahúzó című turisztikai műsor új részt forgatott Szerencsről, amelynek fő témája a Rákóczi-vár története volt, az adást az ATV és ECHO T, valamint ismétlésben a Duna TV és a MTV csatornáin lehetett látni.

Fazekas Lászlóné többször szerepelt a Kossuth Rádió különböző kulturális műsoraiban.

A Zempléni Múzeum tevékenysége a digitalizálás terén

A szerencsi Zempléni Múzeum már több mint egy évtizede elkezdte gyűjteményeinek digitális feldolgozását. Tette ezt azért, mert a legjelentősebb kollekciónak, a képeslevelezőlap-gyűjteménynek mindig nagy kutatói érdeklődés mutatkozott. Nagyon népszerű ez a képdokumentum-bázis a helytörténet kutatói, az építészek, a főiskolai és egyetemi hallgatók és a gyűjtők körében. Mivel Szerencs az ország északi részén, a fővárostól 250 km-re található, a személyes kutatást megnehezítette és költségessé tette a múzeum megközelítése. De még így is évente 150-200 személy kereste meg a gyűjteményt személyesen, és ennek többszöröse volt a levélben érdeklődők száma. Így a gyűjtemény online kutathatósága

lehetősége nagy könnyebbséget jelentett a felhasználóknak. A gyűjtemény nagysága miatt a muzeológiai feldolgozás is a digitalizálással párhuzamosan vált lehetségessé, hiszen 1 millió darab képeslaphoz semmi értelme nem lett volna 1 millió db katalógus-cédulát készíteni. A számítógépes adatrögzítés azonban lehetővé tette a műtárgy egyedi nyilvántartásba vételét, így a korábbi szekrénykataszteri rendszerről folyamatosan térünk át az egyedi nyilvántartásra. Tevékenységünkkel így elérjük, hogy a felhasználók hozzáférési lehetőségeinek bővüljenek, ugyanakkor a műtárgy is nagyobb biztonságba kerül, hiszen a digitális feldolgozás után már nincs szükség a kutatásnál a tárgy fizikai jelenlétére, az esetek többségében csak a digitális formátummal tudunk dolgozni.

A gyűjtemények feldolgozása több lépcsőben, és különféle módszerekkel zajlott az intézményben. A 2000-es évek elején pályázati támogatással, saját eszközök beszerzésével, és saját munkaerő bevonásával kezdtük a munkát, de ennek hatékonysága a munkaerő-létszám elégtelensége miatt nem volt hatékony, csak néhány ezer lapot sikerült e módon feldolgozni. A következő lépcső a külső vállalkozást bevonása volt. Az Arcanum Adatbázis Kft.-vel együttműködve kidolgoztunk egy projektet, amelynek az volt célja, hogy létrehozzuk a Magyar Múzeumi Digitális Képeslapkatalógust. Ez egy országos szintű gyűjteményi katalógus, tehát nemcsak a Zempléni Múzeum anyagát tartalmazza, hanem az egyéb közgyűjtemények tárgyai is ide kerültek. A programot az NKA támogatásával valósítottuk meg. A projekt sikeres volt, hiszen jelentős nagyságrendben dolgozta fel a múzeumunk anyagát, és jelenleg a Hungaricana Közgyűjteményi portál keretében publikált 300 000 db képeslap nagy részét (70 %-át) a Zempléni múzeum anyaga képezi. A digitalizálás ezen szakasza ugyan hatékony volt, de az anyagi források hiányában ez a módszer tovább nem volt folytatható.

Miután 2013-ban az intézmény átkerült a helyi önkormányzat fenntartásába, lehetőség nyílt arra, hogy az önkormányzat által szervezett közmunkaprogramokban is részt vehessünk. Bekapcsolódtunk a Magyar Nemzeti Digitális Archívum által szervezett programba is, így az önálló digitalizálási tevékenység egyik fontos akadálya, a munkaerő-hiány megoldódni látszik. 2013 óta folyamatosan foglalkoztattunk közcélú foglalkoztatottakat, enyhítve ezzel a gyárak bezárása okozta nagyméretű munkanélküliség okozta nehézségeket. 2015 év során 28 fő, 2016-ban 20 fő dolgozott intézményünkben, a jelenleg is foglalkoztatott közmunkaprogramosok szerződése 2017. február végéig szól.

E kiterjedt tevékenység azonban új problémákat generált. Az egyik az, hogy nem megfelelő volt a digitalizáláshoz szükséges eszközök mennyisége és minősége. Amikor a múzeumi informatikai eszközeinket beszereztük, összesen 6 alkalmazott dolgozott az intézményben. A közmunkához szükséges eszközök egy részét a MaNDA biztosította, más részüket a környék iskoláiból, intézményeiből „kölcsonőztük”. A nagyfokú igénybevétel miatt az eszközök nagyon gyakran meghibásodtak, tönkrementek.

Ennél is nagyobb gondot jelentett, hogy az évek alatt digitalizált anyag nagysága óriási terjedelmű, több terabyte-nyi terjedelmű, s ennek biztonságos mentése és tárolása nagy problémát jelentett. A keletkezett digitális tartalmak megőrzését nehezítette, hogy a gyűjtemény nagyságrendjéből fakadóan óriási mennyiségű a tárolandó anyag. Pl. a magyar földrajzi képeslapok gyűjteményi egysége, amely 140 000 db képeslapot, tehát 280 000 db képet tartalmaz, (600 DPI, TIFF-formátummal rögzítve) 8 db 1 TB-os merevlemezre fért rá. A múzeumban működik egy belső számítógépes hálózat. A szerver teljes kapacitását kihasználva már 6 db merevlemez (2 db 500 GB, 4 db 2 TB). használtunk, de ezek beteltek.

Az a szoftver, amellyel a Magyar Közgyűjteményi Képeslap Katalógus megjelenik, az online publikációra, és a kutatási lehetőségek megteremtésére alkalmas, de muzeológiai szempontból nem teljesen kielégítő. Nem nyújtott lehetőséget a szakmai adatrögzítésre, a gyűjtemény többféle szempontú feldolgozására. 2016 évfolyamán múzeumunk egy olyan egyedi, kizárólag a múzeum által használt szoftvert szerzett be, amellyel mind a képeslapgyűjtemény szakmai feldolgozását is lehetővé teszi. Jelen pályázat kapacitásait így teljes egészében az adatfeldolgozó és tároló eszközök fejlesztésére tudtuk felhasználni.

A járásszékhely önkormányzatok számára kiírt pályázat jó lehetőséget nyújtott arra, hogy az eddig elvégzett munka eredményét, a digitalizált tartalmakat nagyobb biztonságba helyezzük, és a felhasználásának, az elérhetőségnek új platformjait teremtsük meg.

Pályázatunkban nem egy új, egy eddig még nem végzett tevékenységhez kértük a támogatást, hanem ahhoz, hogy az eddig végzett munkákat hatékonyabban folytathassuk.

Hosszú távú célunk, hogy a leginkább ismert és kutatott gyűjteményünket, a képeslevelezőlap-gyűjteményt teljes mértékben feldolgozzuk, digitalizáljuk, és az online kutatás lehetőségét önállóan is, tehát ne csak más közgyűjteményi portálok segítségével is biztosítani tudjuk. A célunk továbbra is az, hogy a digitalizált tartalmak hosszú távon is biztosítottak legyenek, az adatvesztés kockázata minimalizálható legyen.

Rövid távú céljaink a gyűjtemények további feldolgozására és a biztonságos adattárolásra irányultak.

Ugyanakkor az e téren megszerzett tapasztalatainkat szívesen megosztjuk másokkal, és azon túl szakmai, módszertani segítséget tudunk nyújtani a járás intézményeinek, a digitalizálásban gyakorlati módon is részt vehetünk. Ez valóban egy újszerű tevékenység lenne múzeumunk működésében.

A fejlesztés megvalósításának lépései a következők voltak:

- informatikai eszközök beszerzése, amelyek hosszú távra biztosítják a keletkező adatok biztonságos tárolását
- korszerű archiváló eszközök, szkennerek beszerzése
- belső muzeológiai használatra alkalmas nyilvántartó szoftver beszerzése (ez más forrásból került beszerzésre)
- a szerencsi járás területén található kulturális intézményekben őrzött digitalizálandó tartalmak felmérése, szakmai tanácsadás

A képeslapgyűjtemény digitalizálásának munkafolyamata a következő volt:

1. A digitalizálandó anyag felülvizsgálta, a rendszerezés pontosítása, adatellenőrzés
2. A lapok egyedi sorszámmal való ellátása
3. A lapok szkennelése – Elő- és hátoldal egyaránt, a fájlnev egyezik a lap leltári számával, az előoldal _a, a hátoldal _b jelöléssel (pl., 234555_a, 234555_b)

Előoldal felbontás: 600 DPI, formátum TIFF, 32 bit színmélység (CMYK)

4. A szkennelt anyag könyvtárakba rendezése, mentése, adatkonverzió (300 DPI, tömörítetlen JPEG, valamint 72 DPI, JPEG az online formátumhoz)

Elsődleges adatfeldolgozás – nem szakember végzi, a képeslapon nyomtatásban megjelenő adatok rögzítése (Leltári szám, Település, Téma, Országos kiadó, Helyi kiadó, A kiadás dátuma)

5. Az adatok ellenőrzése és szakmai adatrögzítés – szakember végzi, a műtárgy egyéb, szakember által megállapítható adatainak rögzítése (A kiadás ideje, A postázás dátuma,

A program eredménye:

A Zempléni Múzeum informatikai célú fejlesztésének következtében több fontos célkitűzés megvalósult meg:

1. A kutatói igények teljesítése: A gyűjtemény iránt nagyon jelentős kutatói érdeklődés mutatkozik, amely a gyakorlati tapasztalataink alapján az online elérhetőséggel még csak növekedett. Megváltozott azonban az érdeklődés jellege: azon laikusok és gyűjtők, aki csak arra voltak kíváncsiak, hogy mely lapok találhatóak meg a gyűjteményünkben, már nem fordulnak közvetlenül az intézményhez, az ő érdeklődésüket teljes mértékben kiszolgálja az online kutatás lehetősége. Így a gyűjtemény kezelője minőségi jellegű munkát végezhet, míg korábban idejének nagy részét a kutatók, gyűjtők fogadása, a személyes jelenlét tett ki. A kutatási napló tanúsága alapján korábban évente kb. 100 kutató személyesen kereste fel a szerencsi gyűjteményt, és ennél több volt levélben, telefonon illetve interneten eljuttatott kérés. Most már azon érdeklődők fordulnak az intézményhez, aki valamilyen céllal fel akarják használni a lapok digitális másolatát, hiszen erre is lehetőség van, s ebből az intézménynek bevétele képződik. Természetes célunk, hogy az online elérhető adatbázis folyamatosan bővüljön, hiszen ezáltal még szélesebb körhöz juthat el ez a kulturális tartalom, még több kutatói igényt tudunk kielégíteni.
2. A gyűjtemény állagvédelme: Az archiválni kívánt lapok 60-110 éves papír alapanyagú, kisméretű nagyon érzékeny, sérülékeny tárgyak. A állandó mozgatas, forgatas, kézbe vétel jelentősen károsítja a lapok állapotát. Az archiválás után a lapok már nem kerülnek mozgatasra, megfelelő módon, csomagolva tudjuk tárolásukat biztosítani, és ez nagyon fontos lenne az állagvédelem szempontjából.
3. A gyűjtemény elérhetősége: Szerencs földrajzi helyzeténél fogva (250 km Budapesttől) az ország számos pontjától nagyon távol esik. Ezért az internetes kutatási lehetőség a szakemberek és érdeklődők számára egy rendkívül kedvező és költségkímélő lehetőség. A gyűjtemény iránt egyre nagyobb érdeklődés mutatkozik a határon túli magyarok részéről, és szomszédos országok nem magyar lakossága és kutatói részéről is. Az angol nyelvű publikálás segíti ezen kutatók munkáját is.

4. Intézményünk hosszú távon tud munkalehetőséget biztosítani a magasabban képzett munkanélküliek számára a közmunkaprogramok keretében. A felsőoktatásból kikerült „féldiplomás” fiatalok (akiknek már csak nyelvvizsga hiányzik az oklevél megszerzéséhez) és a gyárak bezárása következtében munkájukat elvesztő, 50 év körüli, közép- vagy felsőfokú végzettségű hölgyek alkotják többségében a múzeumban az alkalmazottak csoportját. Nagyon fontos, hogy a munka világába beilleszkedni, vagy az abba visszakerülni akarók számára – ha átmenetileg is – de lehetőség nyílik, amíg állandó munkahelyet sikerül találniuk. Ezzel intézményünk társadalmi szerepvállalása is kiteljesedik.

Erzsébet- tábor

A tábor egyik fő célja az volt, hogy minőségi, kulturális élményekben gazdag időtöltést nyújtson a jelentkező gyermekek számára. Fontos, hogy a gyerekek a nyári szünet által nyújtott szabad időt ne csellengéssel, vagy a televízió és a számítógép előtt töltsék, hanem sportolással, kulturális és turisztikai értékek megismerésével, kreatív tevékenységekkel, tehát hasznosan töltsék el.

A táborban a múzeum profiljának megfelelő foglalkozásokat és egyéb kiegészítő tevékenységet végeztünk. A gyermekek megismerkedhettek kiállításainkkal, valamint látogatást tettek a református templomba, ahol a Rákóczi család történetéről hallhattak előadást. (Természetesen korosztályok szerint megosztottuk a gyerekeket, és mindig a korcsoportnak megfelelő foglalkozást tartottunk.) Sok lehetőséget biztosítottunk a sportolásra és a játékra. Kétszer voltunk uszodában, elvittük őket a szabadidő- és sport parkba, a Turisztikai Központ játszóházába, és a Rákóczi-vár kertje is kiválóan alkalmas volt focira, játékra. Nagy élmény volt a gyerekek számára a Bonbon Kft. csokoládéüzemébe tett látogatásunk is, ahol a „csokoládéműhely” foglalkozásán is részt vehettek. A Szerencsi Művelődési Központ „Tiéd a vár” programját is nagyon élvezték, ahol a vár minden „szolgáltatását” kipróbálhatták: a házasságkötő teremben eljáthszattak egy esküvőt, megismerkedtek a könyvtárral, karaokézhattak, megmászhatták a bástya gyilokjáróit és kürtös kalácsot is süthettek.

A délután egy részében szabadon választható programjaik is voltak. Itt mindenki a kedve és érdeklődése szerint részt vehetett meseolvasáson, diafilmvetítésen, készíthetett szép tárgyakat

a kreatív foglalkozáson, ismerkedhetett a múzeum gyűjteményeivel vagy focihatott, szaladgálhatott kint a várkertben. Egyetlen szabály volt csak: informatikai eszközzel vagy telefonnal nem lehet játszani, mert megítélésünk szerint a gyerekek túl sok értékes időt töltenek el ezen eszközökkel.

A tábori foglalkozások során a gyerekek hamar megszokták a múzeum légkörét, segítették egymást, a sport és kreatív foglalkozások összekovácsolták a különböző korú gyerekeket, akik a visszajelzések alapján a tábor után is tartják a kapcsolatot egymással.

Autóbuszos kirándulás során a sátoraljaújhelyi Kazinczy Ferenc Múzeumba, és Sárospatakra látogattunk el a gyerekekkel. Itt megtekintettük a múzeum egyik állandó kiállítását, az „Erdőjárók kalauza - Zempléni tájak természeti értékei” című tárlatot, valamint részt vettek a hozzá kapcsolódó múzeumpedagógiai foglalkozáson. A gyerekek megismerkedtek a környezetünkben élő madár és állatvilágával, valamint a környezettudatosság jegyében megtanulhatták, hogy miért nem szabad a természetben szemetelni, milyen veszélyekkel van ez a növényekre és az állatokra. A foglalkozás során pedig játékos formában megismerték a Zempléni-hegység kialakulását, az itt élő állatok hangjait és az itt megtalálható gombákkal is megismerkedhettek.

A tábor megszervezésének nagyon pozitív visszhangja volt Szerencs város közösségében, hiszen nagyban segített azon a szülőknek, akik nem tudják egész nyáron megoldani a gyermekük felügyeletét, s anyagiak hiányában arra sincs lehetőségük, hogy drága, számukra megfizethetetlen programokat biztosítsanak nekik. A helyi sajtó írott és televíziós formában foglalkozott a táborunkkal, a múzeum Facebook-oldalán pedig olvashatóak azon üzenetek, amellyel megköszönik a szülők ezt a lehetőséget.

4. Szakmai és társadalmi kapcsolatok

Fazekas Lászlóné tagja a Pulszky Társaságnak és a Magyar Múzeumi Történészek Társulatának.

IV. Gazdálkodás, pályázatok

Az Emberi Erőforrások Minisztériumától a Zempléni Múzeum 2014. évben 12 125 000 forint támogatásban részesült. 2014. évben a helyi önkormányzatok által fenntartott múzeumok számára fenntartott keretből is részesültünk 1 500 000 forinttámogatásban, a Szerencsi Cukormúzeum működtetéséhez. 2015-ben 13 540 000 Ft, 2016-ban 13 641 000 Ft minisztériumi támogatást kaptunk, Az éves teljes árbevételünk 3 397 700 forint volt (a pályázati támogatások nélkül) .

Pályázatok:

NKA – Közgyűjteményi Kollégium pályázata

Sikerrel pályáztunk egy új időszak kiállítás megrendezésére is, amely Szerencs és környékének régészeti emlékeit mutatja majd be, 1 millió forint támogatást kaptunk e célból.

A járasszékhely önkormányzatok számára kiírt EMMI pályázat a múzeumok szakmai tevékenységének fejlesztésére

Mivel az eredetileg igényelt 4 millió forint helyett csak 1 millió forint támogatást kaptunk, a pályázati összeg felhasználásánál így a keletkezett tartalmak biztonságos tárolására és új adatfelvivő eszközök beszerzésére koncentrálhattunk.

A pályázat keretében a következő eszközök beszerzésére került sor:

1 db Synology DS2015xs NAS hálózati kiszolgáló + szoftver

8 db WESTERN DIGITAL HDD 2 TB 7200rpm SATA-600 64MB Red WD20EFRX

1 db CANON 9000F Mark II szkennel

1 db EPSON Docuscanner WorkForce DS-860N

6 db WESTERN DIGITAL HDD 4 TB 7200rpm SATA-600 64MB Red WD40EFRX

2015 a lehetőségek évek volt, 2016 a szisztematikus építkezésé. Learattuk az előző év gyümölcsét, használatba vettük a pályázatokon nyert eszközöket, és folytattuk azt a munkát, amely talán nem volt annyira látványos, mint az előző esztendőben, de legalább olyan hasznos volt.

Amellett stabil keretek között, kiegyensúlyozottan működött, kiállításaival és a megvalósított programjaival minden lehetőséget kihasználta, hogy a múzeum fejlődjön, és olyan társadalmi szerepet vállaljon, ami a mai kor igényeinek megfelelő. Az már korábban bebizonyosodott, hogy az intézmény a strukturális átalakítás nyertesei közé sorolható, hiszen önálló szakmai működése nagy előre lépést jelent a korábbi – a megyei intézményrendszerben egy tagintézményként való - működéshez képest. Erőforrásait sokkal célszerűbben, az állami és az önkormányzati támogatást sokkal inkább a helyi igényekhez mérten tudja felhasználni, és olyan projekteket is meg tud valósítani, amelyeken korábban nem volt lehetőség indulni. A múzeum mellett, hogy gazdagítja a helyi kulturális kínálatot, tevékenységével, kapcsolataival nemcsak az intézmény, de az egész város hírnevének gyarapodását szolgálja.

Szerencs, 2016. január 9.

Fazekas Lászlóné

igazgató